

5. Подольская Н. К вопросу о понятии прецедента как источника права. Судебная практика как источник права. М.: Юрист, 2000. С. 149–152.
6. Дідікін А. Рішення Європейського суду з прав людини у національній правовій системі. Юридичний журнал. 2009. № 1. С. 73–78.
7. Давид Р. Жофре-Спинози К. Основные правовые системы современности / под ред. В. Туманова; пер. с фр. В. Туманова. М.: Международные отношения, 1999. 400 с.
8. Нерсесянц В. Теория государства и права. М.: Норма; Инфра-М, 2001. 272 с.
9. Гук П. Судебный прецедент как источник права: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теория и история государства и права; история политических и правовых учений». Саратов, 2002. 205 с.
10. Луць Л. Перспективи становлення судового прецеденту як джерела права України. Вісник центру суддівських студій. – 2006. № 6. С. 9–15.
11. Алексеева Л. Судебный прецедент: произвол или источник права? Советская юстиция. 1991. № 14. С. 2–3.
12. Загайнова С. Судебный прецедент: проблемы правоприменения М.: Норма, 2002. 176 с.
13. Марченко М. Судебное правотворчество и судебское право. М.: Проспект, 2007. 512 с.
14. Марченко А. Поняття судового прецеденту та його місце у правовій системі України. Митна справа. 2013. № 5. Ч. 2. Кн. 1. С. 26–32.

КРАСНОВ О. В.,

начальник оперативно-розшукового
відділу з місцем дислокації
н. п. Краснопілля
(Оперативно-розшукове управління
Східного регіонального управління
Державної прикордонної служби
України)

УДК 341.232:343.123.12 (477)

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОТИДІЇ ТРАНСКОРДОННІЙ ЗЛОЧИННОСТІ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Стаття присвячена питанням організації оперативно-розшукової діяльності підрозділів Державної прикордонної служби України з протидії транскордонній організованій злочинності. Узагальнено та проаналізовано основні результати діяльності Державної прикордонної служби України з протидії організованій злочинності. Розкрито основні критерії ефективної організації протидії транснаціональній організованій злочинності оперативними підрозділами Державної прикордонної служби України.

Ключові слова: Державна прикордонна служба України, транскордонна організована злочинність, оперативно-розшукова діяльність.

Статья посвящена вопросам организации оперативно-розыскной деятельности подразделений Государственной пограничной службы Украины по противодействию трансграничной организованной преступности. Обобщены и проанализированы основные результаты деятельности Государственной

пограничної служби України по протидії організованій преступности. Раскрыты основные критерии эффективной организации протидії транснациональной организованной преступности оперативными подразделениями Государственной пограничной службы Украины.

Ключевые слова: Государственная пограничная служба Украины, транснациональная организованная преступность, оперативно-розыскная деятельность.

The article is devoted to the operational and investigative organization activities of the State Border Guard Service of Ukraine departments in counteracting of the cross-border organized crimes. The main results of the State Border Guard Service of Ukraine in counteracting of the cross-border organized crimes are summarized and analyzed. The main criteria of the effectiveness organization counteraction to international organized crimes are discovered by operational units of the State Border Guard Service of Ukraine.

Key words: State Border Guard service of Ukraine, cross-border crimes counteracting, operative investigations activity.

Вступ. У протидії транскордонній організованій злочинності оперативна складова частина відіграє ключову роль у загальній системі охорони державного кордону. Прояви організованої злочинності, що мають місце на державному кордоні, – незаконне переправлення мігрантів, контрабанда наркотиків, незаконне переправлення жертв торгівлі людьми, контрабанда зброї, вибухових речовин, культурних цінностей тощо – можуть бути виявлені завдяки оперативній діяльності.

Визначення ролі та місця оперативно-розшукової діяльності в загальній системі охорони державного кордону залишається предметом дискусій. У цьому зв'язку важливим є не лише визначення місця та значення оперативно-розшукової діяльності у вказаній системі, а й забезпечення її гармонічної інтеграції в цю систему, аби не допустити компрометації інших її складників, пов'язаних із фізичною охороною державного кордону. Оперативна та фізичні складові частини є невід'ємними й однаково важливими елементами забезпечення прикордонної безпеки в рамках інтегрованого управління кордонами. Водночас у контексті протидії транскордонній злочинності оперативна складова частина безумовно відіграє ключову роль, тому важливим є визначення основних підходів до організації оперативної діяльності органів Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ) із протидії транскордонній злочинності.

Питанням протидії злочинності присвячене широке коло робіт українських науковців. Так, А.В. Павленко [1] розглядає питання розвитку антикримінального законодавства ЄС, імплементація якого є важливою для нашої держави у контексті реалізації політики європейської інтеграції. Г.П. Жаровська [2] досліджує динаміку впливу транснаціональної організованої злочинності на сферу національної безпеки нашої країни. У дослідженні М.Г. Вербенського [3] розкривається природа цього феномену та виокремлюються напрями організації роботи органів внутрішніх справ із протидії йому. Питанням протидії транснаціональному обігу вогнепальної зброї присвячено дослідження Н.Є. Міняйло [4]. А.П. Сакаль досліджує питання протидії контрабанді наркотиків як формі транснаціональної організованої злочинності [5].

Окрім цього, широке коло досліджень і навчальних видань МВС та СБ України присвячене організації оперативно-розшукової діяльності [6–10]. Зазначені дослідження та видання становлять ґрунтовне наукове підґрунтя дослідження питань оперативно-розшукової діяльності як інструменту протидії транснаціональній організованій злочинності. Водночас слід зазначити, що окремо питання організації такої роботи органами ДПСУ вони не розглядають, що визначає актуальність обраної нами теми дослідження.

Постановка завдання. Мета статті – визначити напрями та принципи організації оперативно-розшукової діяльності органів ДПСУ у протидії транскордонній злочинності.

Результати дослідження. Сучасна інтегрована система охорони державного кордону передбачає формування відділів прикордонної служби, що здійснюють оперативну, фізичну та технічну охорону державного кордону, належне забезпечення охорони державного кордону поза пунктами пропуску шляхом запровадження системи збирання й аналізу даних щодо протиправної діяльності, нарощування оперативної складової частини в системі охорони кордону, удосконалення оперативного забезпечення та взаємодії з іншими правоохоронними та прикордонними органами суміжних держав.

Організація оперативно-розшукової діяльності в охороні державного кордону вимагає належного розвитку міжвідомчої взаємодії та залучення до охорони кордону усіх суб'єктів здійснення такої діяльності. Важливим напрямом виступає підвищення ролі інформаційно-аналітичної діяльності оперативних підрозділів у формуванні моделі охорони державного кордону та протидії протиправній діяльності шляхом формування та використання відповідних баз даних, у т. ч. щодо ризиків і загроз, пов'язаних із діяльністю організованої злочинності. Необхідним також є забезпечення взаємодії оперативних підрозділів ДПСУ із відповідними структурами суміжних країн.

У структурі органів охорони державного кордону оперативно-розшукова діяльність здійснюється такими підрозділами:

– оперативно-розшуковими підрозділами Адміністрації ДПСУ та її територіальних органів;

– підрозділами охорони державного кордону, забезпечення внутрішньої безпеки, забезпечення власної безпеки, оперативного документування й оперативно-технічними.

Проведенню оперативно-розшукової діяльності сприяє й удосконалення системи прикордонного контролю. Це, зокрема, має включати створення позитивного комунікаційного середовища у пунктах пропуску, формування громадської думки та ставлення до прикордонника як до службової особи, що захищає права людей на державному кордоні, та висококомпетентного професіонала, протидія корупційним проявам серед персоналу в пунктах пропуску через державний кордон [11].

За 2017 рік підрозділами ДПСУ припинено незаконне переміщення 61 одиниці зброї (2016 р. – 53), 8 331 одиниці боєприпасів (2016 р. – 51 967), 3,8 кг вибухових речовин (2016 р. – 9,2), 8,249 кг наркотичних речовин (2016 р. – 9,121), 0,365 кг психотропних речовин (2016 р. – 0,155) та 0,06 кг прекурсорів (2016 р. – 3,219)

Оперативно-розшуковими підрозділами ДПСУ, за їх інформацією, припинено діяльність понад 126 протиправних груп (2016 р. – понад 152) у складі понад 341 особи (2016 р. – понад 420). Виявлено та вилучено понад 69 одиниць зброї та понад 12,5 тис. боєприпасів, понад 6,8 кг вибухових речовин і 43 гранати [12, с. 4].

Затримано 3 813 нелегальних мігрантів (2016 р. – 2 656), з них – 886 осіб (2016 р. – 1 065) за незаконне перетинання або спробу незаконного перетину кордону, 2 854 особи (2016 р. – 1 528) – за порушення правил перебування в Україні, 73 особи (2016 р. – 63) – за порушення прикордонного режиму, режиму в пунктах пропуску та інші правопорушення. Відмовлено у в'їзді в Україну 5 119 іноземцям (2016 р. – 3 349) – потенційним нелегальним мігрантам. Виявлено та передано іншим правоохоронним органам за компетенцією: 917 одиниць зброї (2016 р. – 931), 19 331 одиницю боєприпасів (2016 р. – 60 480), 13,4 кг вибухових речовин (2016 р. – 19,5), 539,3 кг наркотичних речовин (2016 р. – 168,4), 364,1 кг психотропних речовин (2016 р. – 9,4), 19,6 кг прекурсорів (2016 р. – 184,2), товарів, що переміщувалися з порушенням установлених правил, на суму 440,7 млн грн (2016 р. – 865,7 млн грн) [12, с. 4].

Однією з найважливіших сфер діяльності ДПСУ із протидії транснаціональній злочинності є запобігання контрабанді через державний кордон наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. У зв'язку з цим доцільно згадати участь органів охорони державного кордону у викритті каналу контрабанди кокаїну в червні 2018 р. [13], опіатів у травні 2018 р. [14], каптагону в вересні 2017 р. [15; 16] та екстазі в липні 2018 р. [17].

У цілому ж можна зазначити, що сьогодні у ДПСУ налагоджено досить ефективний механізм протидії контрабанді наркотиків у взаємодії з СБ України та іншими правоохоронними органами нашої країни.

Іншою сферою протидії організованій злочинності органами ДПСУ є протидія нелегальній міграції через державний кордон України. Ознакою останніх років стало значне посилення міграційних процесів, у т. ч. пов'язаних із діяльністю транснаціональної організованої злочинності, що відбуваються на регіональному та глобальному рівнях і матимуть безпосередній вплив на безпекову ситуацію в Україні. Ці процеси потребують врахування у контексті реформування системи забезпечення національної безпеки України, реалізації політики європейської інтеграції, формування та реалізації державних програм із широкого кола питань.

За останні три роки співробітниками ДПСУ на кордоні затримано більше 10 тис. потенційних незаконних мігрантів, середньостатистична цифра суттєво не змінюється – від двох із половиною до трьох із половиною тисяч щороку (2015 р. – 3 543 особи, 2016 р. – 2 656 осіб, 2017 р. – 3 813 особи). Близько 40% із них затримуються на кордоні з ЄС (2015 р. – 1 563 особи, 2016 р. – 891 особа, 2017 р. – 726 осіб), решта виявляється під час спроби потрапляння в Україну як у пунктах пропуску, так і поза ними.

Спостерігається активне використання підроблених документів на право перетину державного кордону. За останній рік кількість випадків виявлення співробітниками ДПСУ підроблених документів зростає вдвічі (2016 р. – 486 випадків, 2017 р. – 950 випадків) [18].

У 2018 р. нелегальна міграція в Україну зростає приблизно на 20%. За першу половину 2018 р. за незаконний перетин кордону затримано 420 осіб. Окрім цього, близько 1 000 нелегальних мігрантів виявлено на території України всередині країни. Найбільше нелегальних мігрантів затримують із В'єтнаму, Афганістану, Індії, Шрі-Ланки, а також із країн пострадянського простору. Більшість із них використовують Україну як транзитну країну і рухаються далі до Євросоюзу [19]. Всього ж за перше півріччя 2018 р., за даними Державної міграційної служби, в Україні виявлено 4 194 нелегальних мігрантів. У 2017 р. було виявлено 9 678 таких осіб, у 2016 – 6 390, у 2015 – 5 111, а в 2014 – 3 518 [20].

Важливим напрямом стає запобігання нелегальній міграції на морській ділянці державного кордону, тобто із використанням маршрутів, що проходять акваторією Чорного моря. Чорноморський басейн поступово перетворюється на один із ключових маршрутів переміщення нелегальних мігрантів, передусім вихідців із Сирії, Іраку й Афганістану з Туреччини до країн ЄС. Використанню цього каналу сприяє посилення контролю на «традиційних маршрутах»: Туреччина – Греція та Лівія – Італія. Візова лібералізація, розширення зв'язків між Україною та ЄС підвищують привабливість нашої держави як транзитної на цьому маршруті. Станом на 2018 рік на території Туреччини перебувають близько 3,5 млн біженців із Сирії, Іраку та інших країн, більшість із яких має наміри потрапити до країн ЄС. Правоохоронними органами Туреччини та Румунії щомісяця затримується близько 10 осіб – організаторів каналів нелегальної міграції через Чорне море, а також близько 1 000 нелегальних мігрантів [21]. До організації каналів нелегальної міграції зазвичай виявляються причетними громадяни Туреччини, Болгарії та Кіпру [22].

У зв'язку з цим важливою є реалізація проекту зі створення об'єднаної групи, до складу якої входять представники прикордонних органів України, Румунії та Туреччини, що діятиме в акваторії Чорного моря. Діяльність цієї групи буде спрямована на протидію нелегальній міграції, контрабанді наркотиків і вчиненню інших злочинів транскордонного характеру. Сам по собі факт створення такої групи виступатиме фактором стабілізації ситуації у Чорноморському регіоні в цілому [23].

Окупована РФ територія Автономної Республіки Крим активно використовується для незаконного переміщення мігрантів в Україну і далі до країн ЄС, у т. ч. із використанням бланків паспортів України, що залишилися в установах цього регіону, а також окупованої частини Донецької та Луганської областей. Зазначена діяльність здійснюється під безпосереднім контролем спецслужб Російської Федерації, нелегальними мігрантами виступають

у т. ч. і члени терористичної організації ІДІЛ [24]. Цим самим спецслужбами РФ вирішуються дві задачі – дестабілізація ситуації в країнах ЄС шляхом направлення туди членів терористичних організацій і компрометація України як країни, нездатної забезпечити контроль над власними кордонами, протидіяти переміщенню через свою територію терористів, і місця, де вони можуть отримати паспорт і громадянство.

Протидія такій злочинній діяльності потребує ефективної оперативно-розшукової діяльності ДПСУ із виявлення каналів нелегальної міграції, а також забезпечення належного контролю за переміщенням громадян через лінії розмежування з окупованою територією АРК та непідконтрольними регіонами Донецької та Луганської областей. Не менш важливим є забезпечення співробітництва з органами охорони державного кордону країн ЄС, їх вчасне інформування щодо можливого використання підроблених паспортів України, а також осіб, причетних до організації таких каналів нелегальної міграції.

Іншою тенденцією стало контрабандне ввезення в Україну вогнепальної зброї, зокрема пістолетів, із маскуванням їх під пістолети для відстрілу патронів Флобера калібру 4 мм, не забронених до перевезення через державний кордон. У 2017 р. у ході спільної операції органів охорони державного кордону України, СБ України та ДФС України затримано двох контрабандистів під час спроби незаконного ввезення 43 пістолетів марок «Glock», «Beretta», «Colt», «Browning», «CZ», «Astra», «Versa». Під час обшуків за місцями мешкання фігурантів справи й у сховищах зловмисників вилучено ще майже 300 одиниць пістолетів, автоматів і кулеметів іноземного та вітчизняного виробництва, комплектуючі до вогнепальної зброї та знаряддя для її переробки [25].

Формою транскордонної організованої злочинності, що набула останніми роками загрозливого характеру, стала контрабанда деревини з України до країн ЄС. Відповідно до дослідження британської неурядової організації Earthsight [26], ця незаконна діяльність підживлюється як корупцією в нашій країні, так і інтересами корпорацій у країнах Євросоюзу. Вивезення лісу здійснюється із порушенням не тільки національного законодавства, а й регламентів і сертифікацій ЄС. За останні чотири роки його експорт до країн ЄС зріс на 75%, перевищивши позначку в мільярд євро у 2017 р. За оцінками дослідників, 40% цього лісу було вирубане або продано незаконно, до протиправної діяльності причетні переважно державні компанії із заготівлі лісу. За даними експертів, майже 60% вирубок порушують встановлені українським законодавством обмеження, найчастіше під надуманим приводом санітарних рубок, які виправдовують необхідністю запобігти поширенню хвороб. Дослідження 18 лісозаготівельних ділянок у чотирьох найбільших лісозаготівельних регіонах України, виконане на замовлення Earthsight, показало, що від 67 до 78% рубок є не виправданими і, отже, незаконними. Якщо цей результат екстраполювати на національний рівень, виходить, що незаконне санітарне вирубування становить 38–44% від загального виробництва й експорту лісу.

Серед напрямів протидії цій формі злочинності можна виділити:

- виявлення фірм-посередників, що здійснюють експорт деревини з України, більшість із яких є «фірмами-одноденками», що працюють у режимі домашнього офісу, формування бази даних їх власників;
- виявлення організованих злочинних угруповань, що контролюють вивезення деревини з України та налагоджують зв'язки корупційного характеру в контролюючих, передусім у митних, органах;
- налагодження взаємодії з партнерськими правоохоронними та іншими контролюючими органами ЄС, винесення проблеми контрабанди деревини з України на міжнародний рівень, зокрема відносин між нашою країною та Європейським Союзом. Важливим є підняття питання щодо впровадження норм EUTR на рівні національного законодавства державами – членами ЄС, передусім експортерами української деревини.

Іншим видом транснаціональної злочинності, що становить безпосередню загрозу національній безпеці України, є контрабандні операції із бурштином. Загальний об'єм цієї контрабанди з України у 2016 р. оцінювався у 300 т. У 2017 р. органами та підрозділами ДПСУ на українсько-польському кордоні вилучили 411,7 кг бурштину, а за 4 місяці 2018 р. – 149,2 кг цього каміння.

Враховуючи незначний попит на бурштин в Україні й орієнтацію причетних до незаконних операцій із ним організованих злочинних угруповань на його контрабандне вивезення за кордон, вважаємо, що перспективним напрямом протидії цій злочинній діяльності буде саме припинення транскордонних операцій із цим камінням. Важливим напрямом протидії цій діяльності має бути криміналізація контрабанди із визначенням причетності до цієї діяльності осіб митних та інших контролюючих державних органів у якості кваліфікуючої ознаки. З погляду організації оперативної роботи за цією лінією важливим є встановлення у ході оперативного пошуку й оперативної розробки корупційних зв'язків організованих злочинних угруповань.

Висновки. Узагальнюючи викладене, можна констатувати, що ефективна організація протидії транснаціональній організованій злочинності вимагає таких заходів:

– поєднання заходів із фізичної охорони державного кордону із заходами в рамках оперативно-розшукової діяльності, націленої на виявлення організованих злочинних угруповань і їх зв'язків в Україні та за кордоном;

– вжиття заходів із протидії організованій злочинності у рамках загальної системи інтегрованого управління кордонами із забезпеченням режиму державного кордону та націлюванням, у першу чергу, на запобігання цій діяльності шляхом усунення умов, що їй сприяють;

– забезпечення міжвідомчої взаємодії на національному рівні, що є ключовою запорукою ефективної протидії організованій злочинності і має здійснюватися як шляхом обміну інформацією, так і в рамках проведення спільних оперативно-розшукових і слідчих дій;

– організації міжнародного співробітництва із протидії злочинності, що має здійснюватися як безпосередньо органами охорони державного кордону, так і партнерськими правоохоронними органами України відповідно до їх компетенції; заходи із такого співробітництва доцільно узгоджувати на міжвідомчому рівні;

– приділення особливої уваги у рамках заходів із запобігання транснаціональній організованій злочинності виявленню корупційних зв'язків в органах влади. Це, у свою чергу, потребує налагодження взаємодії із компетентними правоохоронними органами нашої країни, відповідальними за протидію корупції.

Список використаних джерел:

1. Павленко А.В. Правове регулювання діяльності Європейського Союзу у сфері протидії транскордонним злочинам: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2016. 20 с.

2. Жаровська Г.П. Транснаціональна організована злочинність в Україні: феномен, детермінація, протидія: монографія. Чернівці: ЧНУ, 2018. 568 с.

3. Вербенський М.Г. Транснаціональна злочинність: кримінологічна характеристика та шляхи запобігання: дис. ... док. юрид. наук: 12.00.08; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Д., 2010. 503 с.

4. Міняйло Н.Є. Транснаціональна злочинна діяльність у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї: кримінально-правове та кримінологічне дослідження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08; Нац. акад. внутр. справ. К., 2012. 255 с.

5. Сакаль А.П. Розслідування злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, вчинених транснаціональними організованими злочинними угрупованнями: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09; Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2014. 20 с.

6. Основи оперативно-розшукової діяльності: навч. посіб. / за заг. ред. С.В. Албула; Одес. держ. ун-т внутр. справ, Всеукр. асоц. науковців та фахівців у сфері операт.-розшук. діяльності. Одеса: Букаєв В.В., 2016. 268 с.

7. Дудник Л.М., Гриценко В.В., Смітєнко З.Д. Основи оперативно-розшукової діяльності правоохоронних органів. Загальна частина (у таблицях і схемах): навч.-наоч. посіб; Укр. держ. ун-т фінансів та міжнар. торгівлі. К.: Укр. держ. ун-т фінансів та міжнар. торгівлі, 2014. 193 с.

8. Глушков В.О., Білічак О.А., Найдьон Ю.О. Основи оперативно-розшукової діяльності: підручник / Нац. акад. служби безпеки України. Київ: Центр навч.-наук. та наук.-практ. вид. Нац. акад. Служби безпеки України, 2014. 299 с.
9. Основи оперативно-розшукової діяльності: навч. посіб. / за ред. С.М. Гусарова; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Х.: Золота миля, 2015. 311 с.
10. Бандурка О.М. Теорія і практика оперативно-розшукової діяльності: монографія. Х.: Золота миля, 2012. 619 с.
11. Шапірко П.М. Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності в Україні: загальнотеоретичне дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01; Міжнар. гуманіт. ун-т. О., 2013. 19 с.
12. Бінковський О.А. Сучасні підходи до розвитку системи пропуску через державний кордон осіб і транспортних засобів. Збірник наукових праць НДІ ДПСУ «Актуальні питання прикордонної безпеки: сучасний стан та перспективи розвитку». К.: Видавництво НАДПСУ, 2011. № 2.
13. Звіт про діяльність Державної прикордонної служби України у 2017 р. Прикордонник України. 2018. № 7 (5597). С. 4–5.
14. Поліція вилучила 6 кг кокаїну на 30 млн гривень. 03 липня 2018 р. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/chetverg-rada-nachnet-rabotu-izbraniya-novogo-1530632024.html>.
15. Пограничники изъяли у литовца 26 кило наркотиков. Корреспондент.net. 15 травня 2018 р. URL: <https://korrespondent.net/ukraine/3970950-pohranychnyky-zyaly-u-lytovtsa-26-kylo-narkotykov>.
16. В Одессе изъяли 355 кг «боевого наркотика ИГИЛ». 07 сентября 2017 г. URL: <http://news.bigmir.net/ukraine/1101355-V-Odesse-iz-jali-355-kg--boevogo-narkotika-IGIL>.
17. Пограничники рассказали, что изъяли в Одессе 355 килограммов «таблеток ужаса», которые использует ИГИЛ. 07 сентября 2017 г. URL: <https://news.pn.ru/criminal/187676>.
18. У Краковці в автомобілі громадянина Румунії прикордонники виявили майже 8 кг екстазі. 18 липня 2018 р. ZAXID.NET. URL: https://zaxid.net/u_krakovtsi_v_avtomobili_gromadyanina_rumuniyi_prikordonniki_viyavili_mayzhe_8_kg_ekstazi_n1461753.
19. Питання розробки проекту Стратегії протидії незаконній міграції обговорили у Держприкордонслужбі / Адміністрація Державної прикордонної служби України. 23 березня 2018 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/pitannya-rozrobki-proektu-strategiyi-protidiyi-nezakonnij-migraciyi-obgovorili-u-derzhprikordonsluzhbi>.
20. Україні загрожує навала нелегальних мігрантів. Які є передумови для цього. 11 липня 2018 р. URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/ukrajini-zahrozhuje-navala-nelehalnikhmihrantiv-jaki-je-peredumovi-dlja-tsoho-2481499.html>.
21. С начала года в Украине было выявлено 4194 нелегала, – ГМС 22 июня 2018 г. URL: https://sensor.net.ua/news/3072881/s_nachala_goda_v_ukraine_bylo_vyyavleno_4194_nelegala_gms.
22. Сидоржевський М. У Чорному морі біля узбережжя Туреччини потонули понад 20 мігрантів. 22 вересня 2017 р. URL: <https://p.dw.com/p/2kYIa>.
23. Румунія: мігранти випробовують новий маршрут через Чорне море. 23 серпня 2017 р. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2017/08/23/7070077>.
24. Україна, Румунія та Туреччина разом патрулюватимуть Чорне море. 28 квітня 2016 р. URL: <https://www.5.ua/polityka/ukraina-rumuniia-ta-turechchyna-razom-patruliuvatymut-chorne-more-112818.html>.
25. Пов'язані з ІДІЛ організатори каналу нелегальної міграції отримали бланки паспортів в окупованому Криму – ГПУ. 29 листопада 2017 р. URL: <https://prm.ua/povyazani-z-idil-organizatori-kanalu-nelegalnoyi-migratsiyi-otrimali-blanki-pasportiv-v-okupovanomu-krimu-gpu>.
26. СБУ ліквідувала потужний канал контрабанди вогнепальної зброї на Харківщині. Цензор.NET. 02 липня 2017 р. URL: https://ua.censor.net.ua/photo_news/447531/sbu_likvidovala_potujnyyi_kanal_kontrabandy_vognepalnoyi_zbroyi_na_harkivschyni_fotoreportaj.
27. Причетні до корупції. Як компанії-мільяртери та уряди ЄС на справляються з проблемами українських лісів. Earthsight. Липень, 2018. 64 с.

